
REDACTIONEEL

Afscheid van een bij z'n leven tot legende benoemd redactielid

Het begon ooit als een poging het beroep een professioneel karakter te geven. Nu wordt het landelijk bij 1800 mensen in de brievenbus gedeponeerd en bezoeken dagelijks 700 mensen de website op zoek naar informatie.

Wetenschappelijke publicaties komen vaak niet verder dan bevestigen wat de praktijkwerkers al lang wisten. Velen kennen er dan waarde aan toe, totdat blijkt dat een ander onderzoek laat zien dat het echt in een andere richting gezocht moet worden. De theorie dat schizofrenie veroorzaakt werd door te veel dubbele boodschappen van de ouders ging over in de theorie van overbetrokkenheid en te veel expressed emotions. Bij ander ziektes blijkt dat pillen, vervolgens praten, even later pillen en praten bepalend te zijn. Om later te vernemen dat eerst praten komt en pas dan pillen. Materie voor specialisten en wetenschappelijke blaadjes.

SP wordt inmiddels door velen gelezen en geraadpleegd. Wanneer je echter aan de wetenschapper vraagt of ze het gelezen hebben, is het antwoord ontkennend. Opvallend is echter dat ze wel weten wat er in SP staat. Is dat het Story- of Privé- effect? Niemand weet er iets van of heeft het gezien, maar iedereen leest het toevallig bij de huisdokter in de wachtkamer.

Zo is SP langzamerhand een baken geworden voor creatieve schrijvers die vanuit hun betrokkenheid en kennis verslag doen van de dagelijkse gang van zaken. Technisch zal het beter kunnen maar het gaat nog steeds om de inhoud.

“C est le beton qui fait la musique” is een citaat die u terugvindt in een verslag van Geertje Jonker over 43 jaar verpleegkundige zijn. Zij beschrijft hierin de mens achter het ziek-zijn en waar het ook al weer om moet gaan in het verpleegkundig vak. Maar over de

inhoud van dit nummer straks meer. Eerst “la musique” van een van de grondleggers van SP: Kees Onderwater. Na Marion Arends heeft Kees de redactie verlaten en daarmee een punt gezet achter een kleurrijk redactielidmaatschap. Alleen Frans van Vugt is als man van het eerste uur nog aanwezig. Kees is onmisbaar en onvervangbaar. Niemand behoort dat te zijn maar Kees is de gezonde uitzondering op deze regel. Zijn brede grijns wanneer je hem de hand drukt, zijn passie voor de sociale psychiatrie en zijn inspirerende daden hebben hem tot een authentiek persoon gemaakt. Of zoals Kees het zelf verwoordt: “Bij Groten gaat hem om authenticiteit en dicht bij jezelf blijven”. Waarmee hij zichzelf zonder het te willen heeft geportretteerd. Hij heeft SP gemaakt tot iets eigens. Het blad dat met passie, gedrevenheid en verfrissende moraal in elkaar wordt gestoken. Een blaadje waar je de ideeën uithaalt. Kees, bedankt!!!

Daarmee is de toon voor dit nummer gezet. Er werd al even gerefereerd aan de kunst van verpleegkunde zoals dat door **Geertje Jonker** in haar afscheidsrede beschreven is. Een Zuid-Amerikaans dichter zei ooit: *zij die weten doen hun hele leven hetzelfde, zij die niet weten doen steeds iets anders*. In de geest is Geertje 43 jaar zichzelf gebleven” een professionele verpleegkundige met het hart op de goede plek. Haar verhaal relativeert de onstuimige praktijk en laat het goede achter.

Toch is het niet allemaal vanzelfsprekend wat verpleegkundigen in de dagelijkse praktijk doen. Dat is tevens de rode draad van dit nummer.

Onno Kastelein, redactielid, belicht aan de hand van de behandeling van

manisch depressieve mensen wat nodig is in de verpleegkundige praktijk. Hij heeft een aantal vragen en standpunten die de discussie over het werk van de spv levendig houdt. Het is boeiend om te lezen hoe hij zich afvraagt of de waarde van betekenisgeving en continuïteit van het contact, door de erkennende en zelfbevestigende werking ervan bij de cliënt, niet van grotere psychotherapeutische waarde is dan het probleemgericht willen oplossen. Dat laatste is natuurlijk van essentieel belang maar waarschijnlijk veel beperkter dan de wetenschap ons wil doen geloven.

Uit de bijdrage van **Ellen Siegert** blijkt ook weer eens hoe belangrijk de zelfbevestiging werkt in een poging de cliënt de eigen problemen aan te laten pakken. De methode, video, is niet nieuw, maar de positieve zoektocht bij de cliënt is dat op een inspirerende manier wel.

Jacoline Venema verkent in haar bijdrage "Twee aparte werelden" de betekenis van religie en spiritualiteit. Zij zoekt in haar bijdrage naar mogelijkheden waardoor de verpleegkundige hier meer plek aan kan geven in het contact met de cliënt. "Een auto zonder motor is ook niet alles" is een mooi en voor zichzelf sprekend

beeld uit haar bijdrage om nog eens over na te denken.

Ben Venneman en collega's beschrijven zowel methodisch als inhoudelijk hoe de spv in de eerste lijn werkt. Ze doen dit op basis van een aantal proefpraktijken en ook hier blijkt het sociaal psychiatrisch gedachtegoed een warme plek te hebben. De conclusies spreken voor zich.

Adriëne van Sint Maartensdijk probeert in haar bijdrage de bemoeizorg te combineren in het theoretische concept van het Neuman Systems Model. Ze concludeert dat met name de betrokkenheid, betekenisgeving (spiritualiteit) en systeemgerichtheid bij beide voorkomen.

Kees Zwetsloot, spv in opleiding stelt zichzelf een aantal vragen over de rol van de spv in de langdurige zorg. Een beginnend spv op zoek naar antwoorden in de verschillende rollen binnen de ambulante langdurige zorg. Al met al ligt er weer een afwisselend nummer van SP voor u. Het generalistische van de SP druipt er van af. Veel leesplezier en een fijne vakantie!!

Andrea Tuentter
Gerard Lohuis eindredactie

Het afscheid van een redactielid (Kees Onderwater)

Ergens moet het begonnen zijn. Waar dat is gebeurd of heeft plaatsgevonden zal voor de buitenstaander een raadsel zijn en wellicht geldt dat ook voor ons redactielid. Het moet te maken hebben met de liefde voor het sociaal psychiatrisch denken en alles wat daarbij hoort. En voor ons redactielid is dat laatste veel. Vele plaatselijke activiteiten die met het rood van sociaal psychiatrisch bloed doorstroomd zijn, hebben op de een of andere manier zijn steun en nog vaker zijn actieve betrokkenheid. Ergens in dat blikveld was de Nederlandse Vereniging voor Sociaal Psychiatrisch Verpleegkundigen

(NVSPV) een thuishonk van waaruit hij de buitenwereld met zijn ideeën tegemoet kon treden. Vergaderingen in het Utrechtse crisiscentrum gingen tot het maandelijkse levensrepertoire behoren en in de psychiatrie werd ons redactielid een bekende persoon aan wie je niet zo maar voorbij kon gaan. Zijn ideeën gingen ergens over. Of het nu Amstelakkoord heette of een andere preventieve activiteit, bij het front der pioniers had hij een plek. Zijn gedachtegoed en bevoegenheid zorgden er voor dat zijn mening enthousiastmerend en aanstekelijk voor andere beroepsgegoten ging werken.

Ergens tussen al deze bezigheden door is een andere bezigheid zijn leven binnengeslopen: de kracht van het woord en de onuitwisbaarheid van de pen. Het geloof in communicatie en nog meer het geloof in de kracht van het sociaal psychiatrisch werken motiveerden hem om door te gaan met het verspreiden van het verpleegkundige gedachtegoed. Jaren voor dat ons redactielid de pen ter hand neemt, heeft de beroepsvereniging een eigen vakblaadje in het leven geroepen. Maar als connaisseur en man van ideeën behoort het niveau naar een mondainer niveau getild te worden. Terecht, want velen deelden zijn mening maar kwamen zelf niet in actie. Ons redactielid heeft echter een eigenschap waardoor hij verder gaat waar anderen zich al lang weer bezighouden met de vlucht in de dagelijkse realiteit. Hij ontstijgt de waan van de dag en zijn passie voor het werk maakt dat hij zijn visionaire blik hanteert om dat denken in daadkracht om te zetten. Plektrum, het fossiele blaadje van weleer, verdween. En daar waar Plektrum rudimentair bleef, ontwikkelt SP zich als een toonaangevend blaadje waarin de huidige praktijk van alledag beschreven wordt.

De kracht is wellicht het niet meegaan in de pseudo-wetenschappelijkheid van het beroep maar blijft het in zijn geschrift dicht bij de werkelijkheid van de cliënt. Misschien komen daar de karaktertrekken van ons redactielid weer naar boven, die staande in de realiteit van de cliënt op zoek gaat naar betekenisgeving.

Maar laten we u lezer niet te veel meenemen naar het heden en laat ons nog even rusten in de spelonken van het geheugen. Plektrum was en SP zou komen. Dat is gemakkelijker gezegd dan gedaan. Ook aan Plektrum hebben een aantal mensen "hun hand verpand". "Hoe het goede te behouden en het nog beter maken", is wellicht het adagium van ons redactielid geweest. Veel telefoneren, af en toe een fax en vooral

vele avonduurtjes achter de typemachine en later de computer. Om in een nevel van koffie en vermoeidheid de letters tot woorden aan het papier te vertrouwen. Daar waar stads- en huisgenoten al lang slapen, gaat het werk pas beginnen. Schrijven, nadenken, welke kant moet het op? Wie betrek ik erbij? De pionier doet zijn werk. Zij passie is voelbaar wanneer het papier door woorden bewoond wordt. Uiteindelijk doen vermoeide ogen en het lonken van de volgende dag het licht uit. Om in bed nog na te denken of het goed gaat komen. Niets wat geboren wordt, doet dat zonder daad vooraf. Het voorspel is goed geweest, nu moet het gaan knallen.

Tijdens de redactieavonden wordt het duidelijk dat het werken aan SP vooral inspirerend en gezellig moet zijn. Iedereen doet het werk voor SP in eigen tijd en declareert alleen de rekening van de NS. Kees, ons redactielid, start iedere bijeenkomst met het moment van de dag, alsof het verdere niet bestaat zonder het nu te waarderen. Zijn brede innemende glimlach komt tevoorschijn wanneer hij je ontwaart. Zo is het goed met elkaar. Alsof hij zegt: "we zijn hier op dit moment voor elkaar bestemd, dus laten we het goed hebben. Niet dat ons redactielid zo maar met iedereen meeloopt. Integendeel. Zijn gedreven mening laat dat niet toe. Hij toetst haar wel en wil zijn mening tegen die van de ander aanzetten. Dan toont hij zijn ruggengraat want op zo'n moment gaat het ergens over. Over principes en morele betrokkenheid, die ook in verontwaardiging kan omslaan wanneer de ander een dogmatisch pad berijdt. Dan zucht hij en kijkt hij verongelijkt alsof de woorden de ander niet bereiken. Maar zelfs dan heerst er de toon dat ze het goed met elkaar moeten hebben want dat heeft toch de grootste waarde. Alsof hij altijd op zoek is naar dat gevoel van aansluiting zoeken. Wanneer iemand iets doet wat hem niet meteen begrijpt, zal dat voor hem geen aanleiding zijn om zich aangevallen te

voelen. Hij gaat op zo'n moment de ander "naïef beschouwen" want alleen vandaar uit kan er weer aansluiting komen.

Gelukkig zijn de ideeën bij hem omvangrijk en de afkeer van het rechtlijnig handelen is te diep. Dat kan hem gemakkelijk in conflict met de ander brengen die omgekeerd in elkaar steekt, maar dan steekt de alom aanwezige houding van het sociale denken weer op: een relatie heeft alleen betekenis in wederkerigheid.

Zo vergaat het de redactie onder de bezielende geest van ons redactielid. SP wordt een blad van landelijke allure. De praktijk van het denken en werken wordt beschreven en anderen worden enthousiast gemaakt om ook te gaan schrijven. De redactieavonden wisselden van locatie, wat blijft is de gebaksdoos met broodjes kaas en ham. Eerst maar eens een broodje en bijpraten over het dagelijkse leven. Vooral originele ideeën en creatieve experimenten genoten de aandacht van ons redactielid. Maar ook de hardwerkende en goedbedoelende spv kon rekenen op zijn sympathie. Zoals altijd is het eerst komende nummer het belangrijkste onderwerp voor de redactie. "Zijn er genoeg artikelen binnen?", waarna Kees begint te snuffelen in de papieren en rondom hem de vergadering verder gaat. Iedereen heeft wel iets en ons redactielid probeert ondertussen snuffelend te luisteren. In gedachten is hij ergens anders en dat blijkt wanneer iemand iets concreets vraagt. Ons redactielid moet dan lang nadenken en kan dan enige tijd fronsend voor zich uit

kijken. Het antwoord komt dan langzaam op gang en tijdens het praten hoor je hem verder denken. Het heeft iets aandoenlijks en Kees kijkt op zo'n moment nogal eens verstrooid. Ondertussen groeit het nieuwe nummer tussen het tweede broodje en kop koffie door. Wie belt er met de auteur van een artikel en wie helpt bij het kritisch doorlezen van bepaalde artikelen. De hoofdredacteur voor het nummer wordt vastgesteld en is voor de komende tijd spin in het redactieweb. Hoe slecht een artikel in eerste instantie ook is geschreven. Altijd is er de positieve inzet om er toch nog iets goeds van te brouwen. Want het tijdschrift moet anderen stimuleren om ook te schrijven. En wanneer de schrijver het goed bedoeld maar beroerd neerzet, wordt dat bijna als eigen redactiebeperking ervaren.

Zo is ons redactielid jarenlang actief temidden van de SP-burelen actief geweest. Om anderen te activeren over hun beroep te schrijven zoals hij jaren er voor op zijn kamer in de late avonden bezig was het voorbeeld te geven. SP is gewaardeerd dankzij de bezielende geest van een pionier die zijn bevoegdheid ter schrift heeft gesteld en nu het podium aan anderen gunt. En zoals er na afloop van iedere redactievergadering gebeurde, "Wie wil er nog een broodje mee voor onderweg", zo heeft ons redactielid het sociaal psychiatrische denken en werken gevoed.

Kees, neem nog een broodje!!!

Gerard Lohuis